

DELTAPLAN COLLECTIEONTSLUITING OORLOGSMUSEA- EN HERINNERINGSCENTRA

VOORSTEL CLUSTER 1

Stichting Musea en
Herinneringscentra

40
45

75 JAAR VRIJHEID

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

DELTAPLAN

COLLECTIEONTSLUITING OORLOGSMUSEA- EN HERINNERINGSCENTRA

VOORSTEL CLUSTER 1: AIRBORNE MUSEUM AT HARTENSTEIN, INDISCH HERINNERINGSCENTRUM,
JOODS CULTUREEL KWARTIER EN NATIONAAL ONDERDUIKMUSEUM

INHOUD

Samenvatting

1. Inleiding
2. Doel, doelgroepen en belang
3. Deelnemers en collecties
  - Airborne Museum 'Hartenstein'
  - Indisch Herinneringscentrum
  - Joods Cultureel Kwartier
  - Nationaal Onderduikmuseum
4. Plan van aanpak
  1. Collectiedigitalisering
    - Airborne Museum 'Hartenstein'
    - Indisch Herinneringscentrum
    - Joods Cultureel Kwartier
    - Nationaal Onderduikmuseum
  2. Collectiebeschrijving
  3. Online beschikbaarstelling
    - Airborne Museum 'Hartenstein'
    - Indisch Herinneringscentrum
    - Joods Cultureel Kwartier
    - Nationaal Onderduikmuseum
    - Delen via Wikimedia-platforms: samenwerking met CopyClear
  4. Training
5. Projectorganisatie
6. Communicatie
7. Borging van de projectresultaten
8. Planning
9. Begroting
10. Over SMH 40-45 en NOB
De Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH 40-45)
Netwerk Oorlogsbronnen (NOB)

Samenvatting

Dit projectvoorstel betreft het creëren en optimaliseren van de digitale toegang tot bronnen en archieven van de Tweede Wereldoorlog van het Airborne Museum 'Hartenstein', Indisch Herinneringscentrum, Joods Cultureel Kwartier en Nationaal Onderduikmuseum. Het maakt onderdeel uit van het zogenaamde 'Deltaplan collectieontsluiting oorlogsmusea- en herinneringscentra', een initiatief opgezet door de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH 40-45), in nauwe samenwerking met Netwerk Oorlogsbronnen (NOB). Twaalf leden van de SMH 40-45 hebben in dit unieke plan de krachten gebundeld om een collectieve actie te ondernemen met als doel gestandaardiseerd en duurzaam gedigitaliseerd bronnenmateriaal beschikbaar te maken.

Het Deltaplan is bedoeld als eenmalige inhaalslag om het digitale collectieaanbod van bruikbaar en zichtbaar bronnenmateriaal vanuit de herinneringssector substantieel en duurzaam te versterken. Door het beschikbaar te stellen via de eigen website van de organisatie en NOB – waar het materiaal wordt gecontextualiseerd – kan een breed publiek aan geïnteresseerden kennis nemen van de rijkdom aan originele bronnen. Daarnaast zal het gedigitaliseerde materiaal – indien dit wettelijk geoorloofd is – vrijelijk ter beschikking worden gesteld voor hergebruik via WikiCommons en Wikidata. Dit geeft ook unieke mogelijkheden voor verdere internationalisering. Immers: de persoonlijke geschiedenissen die verbonden zijn met de oorlogsmusea en herinneringscentra hielden niet op bij de landsgrenzen. Ook in het buitenland zijn overlevenden, nabestaanden en partnerinstellingen op zoek naar informatie.

Door digitalisering en ontsluiting van de collecties kunnen nieuwe presentatievormen worden ontwikkeld collectief online (via de collectieportal van NOB, via educatieve toepassingen en de genoemde Wikimedia-projecten), museaal op locatie (digitale presentatievormen in tentoonstellingen en voor educatieve toepassingen) en museaal online (door presentatie van de eigen bronnen op eigen website, verrijkt met bronnen van andere organisaties). De digitale en fysieke infrastructuur voor musea en herinneringscentra liggen op deze manier in elkaars verlengde en versterken elkaar.

Het Deltaplan onderscheidt de volgende onderdelen:

- **Collectiedigitalisering;** het digitaliseren van documenten, dagboeken, brieven, egodocumenten, foto's, tekeningen, affiches, video's en films en het digitaal fotograferen van objecten.
- **Collectieontsluiting;** het beschrijven van collecties en machineleesbaar maken van oral history interviews, het toekennen van termen uit de WO2 thesaurus van het NIOD aan de collecties.
- **Online beschikbaarstelling;** de metadata en gedigitaliseerde collectie-items worden vanuit gestandaardiseerde collectieregistratiesystemen online gepubliceerd en in Netwerk Oorlogsbronnen opgenomen. Als er geen wettelijke restricties zijn, worden de gedigitaliseerde objecten ook gedeeld via WikiCommons, WikiData en eventueel andere Wikimedia-platforms. Een dataexpert begeleidt de instellingen bij deze contentdonatie.
- **Training;** het geven van praktische trainingen voor collectiebeheerders over het open delen van data, het werken met de WO2-thesaurus van NOB en het beheren van collecties met standaard collectieregistratiesystemen.

In het Deltaplan wordt samengewerkt met NOB, dat het projectmanagement voor haar rekening zal nemen. NOB als netwerkorganisatie onderhoudt nauwe relaties met organisaties in het veld die expertise hebben op het gebied van collectiedigitalisering, online beschikbaarstelling en

digitale duurzaamheid. Ook wordt er met andere externe partners gewerkt, waaronder de Stichting Wikimedia Nederland en de Stichting Open Spraak Technologie.

De doorlooptijd van het project is drie jaar, van 1 januari 2021 tot 1 januari 2024. De totale projectkosten van dit clustervoorstel bedragen € 396.514. Wij vragen het Mondriaan Fonds om een bijdrage van € 299.544.

1. Inleiding

Tijdens de oorlog raakten de dijken in Nederland zwaar beschadigd. In die jaren en in de jaren direct na de oorlog was er geen geld om structureel iets te doen aan de zorgelijke situatie. De watersnoodramp van 1953 was ervoor nodig om de aandacht hier op te richten. En zo ontstond het Deltaplan, een gerichte inhaalactie en investering om de dijken op het gewenste niveau te brengen. Het oorspronkelijke plan, van de hand van waterstaatkundig ingenieur Johan van Veen, dateert overigens uit de oorlog.

Dit projectvoorstel is een van de drie clusters uit het zogenaamde Deltaplan collectieontsluiting oorlogsmusea- en herinneringscentra. Dit plan is bedoeld als een gerichte inhaalactie en investering om ervoor te zorgen dat de collecties - en daarmee de verhalen over de Tweede Wereldoorlog - veilig worden gesteld voor de toekomst. Het publiek van nu en morgen bedient zich in toenemende mate van digitale diensten. Om digitaal te kunnen presenteren zal het materiaal eerst digitaal gemaakt moeten worden en ook vindbaar. Dat is de essentie van dit plan. Bij tentoonstellingen op locatie is het in de eenentwintigste eeuw gewenst om naast de presentatie van de originelen ook digitale toepassingen te maken. De fysieke objecten, voorwerpen en documenten bieden de 'historische sensatie', maar digitale toepassingen verschaffen context, kunnen het publiek prikkelen door te appelleren aan persoonlijke interesses, kunnen scholieren op creatieve wijze in aanraking brengen met de thematiek en bovenal instellingen zichtbaar maken op het internet, ook internationaal.

De Coronacrisis heeft meer dan ooit het belang laten zien van goede digitale toegankelijkheid maar tegelijkertijd de kwetsbaarheid blootgelegd van het 'digitale' bereik van de herinneringscentra en oorlogsmusea. De focus is in de afgelopen jaren gericht geweest op fysiek bezoek aan museum of herinneringscentrum. Dit is weinig verwonderlijk, want subsidieverstrekkers hebben dit doorgaans ook steeds als een criterium gesteld. Nu is de tijd aangebroken om onze collecties ook digitaal toegankelijk te maken en voor een breed publiek te presenteren. Dat kan op verschillende manieren:

Op de eigen website, online

- Op de website van portals en platforms waar al een publiek is, online
- Binnen tentoonstellingen, on site
- Via gerichte toepassingen, applicaties die gebruikt worden bij bezoek of online
- Een combinatie van deze mogelijkheden

Om bronnen te kunnen gebruiken, moeten ze eerst worden gevonden. Hiertoe zijn goede beschrijvingen van cruciaal belang. Om de vindbaarheid te verbeteren, moeten de collecties zoveel mogelijk online worden aangeboden, ook internationaal. Daar komt nog bij dat het bereik van de collecties aanzienlijk wordt vergroot als deze aan elkaar worden gekoppeld en op meerdere plekken gevonden tegelijk kunnen worden. De SMH 40-45 werkt in het Deltaplan samen met NOB, dat inmiddels in aansluiting op de landelijke digitale infrastructuur die wordt ontwikkeld binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) een omgeving heeft ontwikkeld waar collectie-items overzichtelijk via 'wie, wat, waar en wanneer' aan elkaar worden gekoppeld. Zo kan bijvoorbeeld het fotoalbum uit de collectie van het Joods Historisch Museum over het vluchtelingenkamp aan de Zeeburgerdijk te Amsterdam uit de jaren dertig gekoppeld worden aan krantenartikelen bij de Koninklijke Bibliotheek, gerelateerde collecties bij het Noord-

Hollands archief en ook aan de levensverhalen van de deze vluchtelingen tijdens de oorlog, afkomstig uit de collecties van weer een vijftigtal andere instellingen. Zonder de stappen die in het Deltaplan worden gezet, is dit allemaal niet mogelijk.

Daarnaast is dit projectplan bedoeld om het hergebruik van alles wat er wordt gedigitaliseerd te optimaliseren. Hiertoe is er veel aandacht voor het delen van zoveel mogelijk content via de Wikimedia-projecten, waar zich een online publiek bevindt dat vele malen groter is dan iedere individuele instelling via de eigen website kan bereiken. Dit Deltaplan, gedragen door twee samenwerkingsverbanden de SMH 40-45 en NOB, biedt een stevige basis voor de toekomst van de herinneringssector WO2. Maar liefst twaalf instellingen hebben zich gecommitteerd aan het Deltaplan: Bevrijdingsmuseum Zeeland, Joods Cultureel Kwartier, Nationaal Monument Kamp Vught, Airborne Museum 'Hartenstein', Indisch Herinneringscentrum, Museon, Nationaal Onderduikmuseum, Verzetsmuseum Amsterdam, Vrijheidsmuseum, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Nationaal Monument Kamp Amersfoort en Nationaal Monument Oranjestad. Het is voor het eerst dat deze organisaties in gezamenlijkheid een dergelijk plan omarmen. Naast de overduidelijke praktische voordelen van schaalvergroting, beschouwen alle deelnemers het Deltaplan vooral ook als een volgende professionaliseringsslag. Vandaar dat er in alle de drie clustervoorstellen veel ruimte is voor trainingen, kennisuitwisseling en hands-on begeleiding door experts uit het veld.

2. Doel, doelgroepen en belang

Voornaamste doel van dit project is het creëren en optimaliseren van een duurzame digitale toegang tot bronnen en archieven van de Tweede Wereldoorlog bij de in het project aangesloten oorlogs- en verzetsmusea en herinneringscentra. Daarnaast is het doel ook om zoveel mogelijk digitale content beschikbaar te stellen voor vrijelijk hergebruik door derden. Het Deltaplan behelst een professionaliseringsslag waarvan het effect ook – of misschien zelfs juist – na het project merkbaar is.

Met de digitalisering en online beschikbaarstelling voor raadpleging en hergebruik wordt tegemoet gekomen aan de vraag van een brede variëteit aan doelgroepen: algemeen historisch geïnteresseerden online op zoek naar informatie

- bezoekers van de deelnemende instellingen die van te voren, tijdens of na afloop meer informatie willen
- scholieren en leerlingen op zoek naar digitaal materiaal voor werkstukken
- docenten op zoek naar authentiek digitaal materiaal in hun lessen
- nabestaanden
- auteurs en uitgevers op zoek naar illustratiemateriaal voor publicaties
- tentoonstellingsmakers op zoek naar materiaal voor een (virtuele) presentatie
- creative industry op zoek naar bronnenmateriaal dat kan worden gebruikt in toepassingen
- collectiemedewerkers die voorwerpen in de eigen collectie willen voorzien van een context
- wetenschappers op zoek naar bronnenmateriaal
- oorlogsmusea en herinneringscentra internationaal

Het belang van een gedeelde digitale infrastructuur voor erfgoeddata is uiteindelijk dat de aanzienlijke investering die moet worden gedaan om alles te ontsluiten en te digitaliseren optimaal benut wordt door schaalvergroting en het vrijelijk delen en gebruikmaken van elkaars data.

3. Deelnemers en collecties

Aan het Deltaplan WO2 nemen in totaal twaalf organisaties deel. Dit clustervoorstel betreft de collecties van de volgende instellingen:

Airborne Museum 'Hartenstein'

De collectie van het Airborne Museum richt zich op unica en papieren- en audiovisueel (A/V) bronmateriaal over de Slag van Arnhem, Market Garden en de historie van Villa Hartenstein. Het Airborne Museum vertelt het verhaal van de slag om Arnhem door presentatie van authentieke wapens, documenten en beelden. Zie: <http://www.airbornemuseum.nl>

Indisch Herinneringscentrum

Het Indisch Herinneringscentrum houdt de herinnering levend aan de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië, de daaropvolgende Bersiap, dekolonisatie en migratie. Zie: www.indischherinneringscentrum.nl

Joods Cultureel Kwartier

Het Joods Cultureel Kwartier (JCK) bestaat uit het Joods Historisch Museum, het JHM Kindermuseum, de Portugese Synagoge, de Hollandsche Schouwburg en het Nationaal Holocaust Museum. Zie: <http://jck.nl/>

Nationaal Onderduikmuseum

Het Nationaal Onderduikmuseum geeft een beeld van het dagelijks leven van burgers in de bezettingsjaren 1940-1945. In de gemeente Aalten is destijds een zeer hoog aantal onderduikers ondergebracht. In het museum zijn de verhalen van mensen in oorlogstijd interactief te ervaren. Zie: <https://nationaalonderduikmuseum.nl>

4. Plan van aanpak

In het Deltaplan is het einddoel om een grote hoeveelheid collectie-items uit de collecties van de oorlogsmusea en herinneringscentra digitaal vindbaar en bruikbaar te maken. De selectie van te digitaliseren objecten is gemaakt door de instellingen zelf op basis van de volgende criteria:

- Uniek materiaal, dat niet elders mogelijk al gedigitaliseerd is. Boeken, kranten en tijdschriften zijn om deze reden niet opgenomen.
- Materiaal dat naar inschatting van de instelling aansluit bij de interesses van het beoogde publiek.
- Materiaal dat zich in potentie leent voor educatieve en/of publieksapplicaties.

We onderscheiden bij de uitvoering vier onderdelen die tezamen een uitwerking zijn van bovenstaand proces: collectiedigitalisering, collectiebeschrijving, online beschikbaarstelling en training.

4.1 Collectiedigitalisering

Bij de digitalisering worden de volgende standaarden gehanteerd:

- Digitale objectfotografie: [handvat collectiedigitalisering, fotografie & registratie](#).
- Archiefdigitalisering: [Metamorfoze Preservation Imaging Guidelines januari 2012, variant Metamorfoze Light](#).
- AV digitalisering: interne standaarden gehanteerd bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid.
- Egodocumenten, dagboeken, foto's, fotoalbums en grootformaten: https://www.metamorfoze.nl/sites/default/files/publicatie_documenten/Metamorfoze_Preservation_Imaging_Guidelines_1.0.pdf

De digitalisering binnen dit clustervoorstel wordt uitgevoerd door twee bedrijven:

- [Chris Booms Fotografie](#): dit bedrijf is gespecialiseerd in objectfotografie en 3d-fotografie. De SMH 40-45 heeft goede ervaringen opgedaan met hem in het pilotproject [Collectiedigitalisering Musea](#) dat tussen 2019 en 2020 in verschillende musea is uitgevoerd.
- [Picturae](#): dit bedrijf, gevestigd in Heiloo, is gespecialiseerd in archiefdigitalisering. Picturae heeft recentelijk in een Metamorfoze-project uitgevoerd door NOB twee oorlogscollecties succesvol gedigitaliseerd.

Voor dit onderdeel zal het volgende gedigitaliseerd worden:

	Eenheid	JCK	Airborne	IHC	Onderduikmuseum
Collectiedigitalisering					
Objecten	Voorwerp	50	1590	500	
Foto's/tekeningen	Bladzijde	2000		1000 0	
Archiefdocumenten	Bladzijde	35000		2000 0	7000
Groot formaat posters/kaarten	Bladzijde	150		500	
Egodocumenten/dagboeken	Bladzijde	15000		5000 0	1750
Fotoalbums	Bladzijde	300			300

Meer specifiek betreft het de volgende selectie:

Airborne Museum 'Hartenstein'

Korte omschrijving:

- objecten: uit de collectie van het Airborne Museum, vanzelfsprekend hoofdzakelijke gerelateerd aan operatie Market Garden.

Topstukken:

- het uniform van generaal Sikorski, de Poolse premier in ballingschap en bevelhebber van de Poolse strijdkrachten in ballingschap.
- medailles van Heinz Harmel, de commandant van de 10e SS-Panzerdivisie tijdens de slag om Arnhem.

Figuur: collectie van het Airborne Museum

Indisch Herinneringscentrum

Korte beschrijving:

- Persoonlijke verhalen: de collectie persoonlijke verhalen bevat onuitgegeven manuscripten van levensverhalen en korte levensverhalen. Tenslotte bevatten het onderzoeksarchief van W. Rinzema-Admiraal en het archief van de Collectie Jongenskampen Bangkong-Gedungjati uitgewerkte interviews, levensverhalen en ingestuurde brieven
- Egodocumenten: deze bestaan onder andere uit brieven en dagboeken uit verschillende perioden: zowel vooroorlogs, als tijdens de Japanse tijd en koloniale oorlog, de repatriëring en de opvang hier in Nederland. Een aparte categorie zijn de brieven die kort na de oorlog vanuit Nederlands-Indië naar familie in Nederland zijn geschreven en brieven van dienstplichtige militairen aan het thuisfront.
- Beeldmateriaal: familiefoto's, tekeningen uit voor het IHC relevante periodes en Japanse prentenbriefkaarten.
- Objecten: objecten uit de periode 1900-1941 bijvoorbeeld glasplaten en schilderijen, uit Japanse tijd zoals geïnscribeerde pannen en sigarettendoosjes, pendaftarans (persoonsbewijzen), Japans geld; zelfgemaakte objecten zoals broches en borduurwerken; objecten van de repatriëring zoals reiskisten, KDP kaarten, dinerkaarten en deken; herinneringen aan die periode: tekeningen

Topstukken:

- Document vrijlating uit Japans kamp onder voorwaarden.
- Collectie Yvonne Kunst- Van 't Hoff. Collectie foto's, brieven en documenten betrekking hebbend op het leven van Yvonne Kunst- van 't Hoff (1934-2019); maar ook op haar ouders, stiefvader en naaste familie en omvattende de periode voor, tijdens en na de oorlog in Nederlands Indië/Indonesië. Daarbij een schildering van haar hand op bamboe uit 1945 en zilveren geboortebekers van haar en haar zuster Mies(je). En de versierselen van het Oorlogsherinneringskruis van (vader) Jan van 't Hoff.

Figuur: interview met mevrouw 't Anker-de Jong over de Japanse inval (collectie IHC)

Joods Cultureel Kwartier

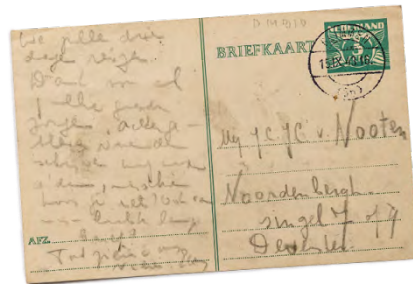
Korte beschrijving

- archiefmateriaal en foto's: het materiaal geeft een overzicht van het leven van joden voor, tijdens en na de oorlog in Nederland en daar buiten. Het gaat hierbij om persoonlijke documenten uit familiearchieven maar ook om documentatie van joodse bedrijven of verenigingen, joodse scholen, etc. Naast brieven, briefkaarten, notitieboeken en dagboeken bevat de collectie zeer uiteenlopende documenten bv pamfletten, ontvangstbewijzen, medische bewijzen, registratiekaarten, typoscripten, lijsten, persoonsbewijzen, invulformulieren, kampgeld, adreswijzigingskaarten, treinkaartjes, officiële verordeningen, registratieformulieren, circulaires en plakboeken.
- egodocumenten/dagboeken: brieven, briefkaarten en dagboeken: waaronder bijvoorbeeld de drie dagboekcahiers die Paul Gunther Schwarzschild tussen 1938 en 1951 bijhield. Behalve een boeiend verslag van zijn belevenissen, bevatten deze dagboekcahiers ook tekeningen van zijn hand en ondersteunt hij zijn verhaal met documenten en knipsels. Uniek is dit egodocument vooral omdat het niet alleen de hele oorlogsperiode bestrijkt maar ook nog de periode voor- en na de oorlog waardoor de belevenissen van Paul Schwarzschild in een bredere context komen te staan. [D019930 t/m D019932]
- objecten: kampbezittingen van slachtoffers of overlevenden; objecten gemaakt voor of tijdens de onderduik zoals bv poppenkastpoppen of tekeningen en schilderijen. Ook kent de collectie het type 'herinneringsobject': persoonlijke bezittingen van joodse oorlogsslachtoffers die de nabestaanden als herdenkingsobject dienden zoals een

vulpen met inscriptie, kinderbestek met de geboortedatum erop of een boek met een handtekening erin.

Topstukken

- een fotoalbum met 129 foto's van het vluchtelingenkamp en quarantaine-inrichting aan de Zeeburgerdijk te Amsterdam uit de jaren 1938-1939. Hier zaten voornamelijk Duitse joden die Nazi-Duitsland waren ontvlucht. Het album geeft een goed beeld van het dagelijks leven in dit vluchtelingenkamp. (F011767)
- een plakboek met 314 persfoto's van de fotograaf Felix Baehr (1905-1984). Het album bevat beelden van hoe het eraan toe ging bij de 'Jewish Brigade' in Nederland (voornamelijk IJmuiden) in de jaren kort na de oorlog, 1945-1946. (F006653)
- een fotoalbum met 41 foto's van het "Concentration Camp Theater" in een kamp voor 'Displaced Persons' in Bergen-Belsen uit de jaren 1945-1948. Concentratiekamp Bergen-Belsen was na de bevrijding omgebouwd tot opvangkamp voor zogenaamde 'Displaced Persons'. Sami Feder (1906-2000) vroeg en kreeg toestemming om in dit opvangkamp een theatergroep op te richten. De foto's geven een fraai beeld van deze theatergroep.
- de brieven die Max de Leeuw in 1944 en 1945 vanuit Westerbork naar zijn inmiddels gedeporteerde vriendin Sera van Esso stuurde. Wonder boven wonder overleefden zowel Max als Sera de oorlog en zouden na de oorlog met elkaar trouwen. De brieven maken deel uit van een groter archief dat ook de periode voor en na de oorlog bestrijkt. Dit archief heeft betrekking op zowel de familie De Leeuw als op de familie Van Esso en omvat onder andere een brief uit de onderduik van de vader van Max de Leeuw, documenten uit Westerbork en een typoscript van Max de Leeuw van na de oorlog waarin hij zijn oorlogsbelevissen beschrijft. (D017000 t/m D017039)
- het archief van de arts Louis Schaap die met zijn gezin naar Theresienstadt werd gedeporteerd en vandaar op 5 februari 1945 naar Zwitserland mocht vertrekken. Hierdoor overleefden Schaap en zijn gezin de oorlog. Het archief omvat onder andere een plakboek waarin hij niet alleen tal van oorlogsdocumenten opnam, maar waarin hij tevens het gedrag van bepaalde kampbewaarders bij hield. Dit met het oog hen na de oorlog eventueel te kunnen laten vervolgen. Verder omvat dit bijzondere archief een aantal stukken die betrekking hebben op het bovengenoemde transport van 5 februari 1945. Dit was een uitwisselingstransport waarbij een groep van circa 1200 joden voornamelijk afkomstig uit Duitsland en Nederland naar Zwitserland mocht vertrekken. De Zwitserse politicus Jean-Marie Musy had hierover, in opdracht van een familie Sternbuch in St. Gallen, veelvuldig contact met Heinrich Himmler in Berlijn. Met de belofte aan Himmler om hem een miljoen dollar te betalen, kocht Musy zo 1200 Joden vrij. Het is zeer bijzonder in dit archief de papieren sporen van dit geruchtmakende transport aan te treffen. (D019150 t/m D019398).

Figuur: op 7 september 1943 vertrok een goederentrein met 987 joden vanuit Westerbork naar Auschwitz. Zittend op haar rugtas in de overvolle wagon schrijft de 29-jarige ETTY HILLESUM aan haar vriendin Christine deze postkaart met haar laatste geschreven woorden (collectie Joods Historisch Museum)

Nationaal Onderduikmuseum

Het museum heeft vanaf de openstelling vooral accent gelegd op educatie. Door vele schenkingen is er een achterstand wat betreft het registeren en ontsluiten van met name collecties van personen waarmee het verhaal vanuit meerdere facetten en perspectieven kan worden verteld. Het museum bereidt zich momenteel voor op een vernieuwing en herinrichtingstraject waarbij het als kenniscentrum over de onderduik en onderduikhulp voorziet in een 'portal'. Het materiaal dat in dit project wordt gedigitaliseerd en ontsloten, zal hiervoor worden aangewend.

Korte beschrijving

- egodocumenten: verhalen van mensen in oorlogstijd, met een nadruk op onderduikers.
- archief: de collectie Ewald & Elisabeth.

Topstukken

- egodocumenten van de Joodse [Ivy Philips](#) (onderduiknaam Jan Klinkenberg alias Jan van de Roesse) die als 15-jarige vluchtte uit Zutphen naar de uiterste oostgrens. In onderduik overleefde hij als enige van zijn familie de oorlog. Sinds 2014 zijn de objecten, zoals drie kleine zakagenda's van de jaren 1943-1945, het vervalste paspoort, film en egodocumenten in de collectie opgenomen.
- dagboek van Jonny Levy. De Joodse broers Levy zitten met piloot Alex Sidorov en anderen bij de familie Geurink in Lichtervoorde ondergedoken en overleven zo de oorlog.
- herinneringsboeken van Elisabeth Schlattmann en Ewald Heming uit Stadlohn, met foto's, Ansichtkaarten, dagboeknotities van Ewald etc., samen met aanvullend documentatiemateriaal. Ze verloven zich via een 'Fernverlobung' en trouwen tijdens een verlof van Ewald in juli 1942. Hij schrijft daarover in zijn dagboek maar komt om aan het Oostfront. In het herinneringsboek dat Elisabeth maakt kan zij putten uit een enorm reservoir aan foto's en dagboeknotities die hij haar vanaf het front toezond. Zie [Stille Metgezel](#).

Figuur: door hemzelf vervalste identiteitskaart van de 15-jarige Ivy Philips die zich voordoet als 17-jarige student die weigert de Ariërverklaring te tekenen. (Collectie Nationaal Onderduikmuseum)

4.2 Collectiebeschrijving

Alleen digitaliseren en vervolgens online zetten, is zinloos als er geen metadata zijn om het item terug te vinden. In dit onderdeel zullen eenduidige archief-, foto- en objectbeschrijvingen worden gemaakt conform de richtlijnen uit het Handvat collectiedigitalisering, fotografie & registratie. Focus ligt op een bondige ‘wie, wat, waar en wanneer’-beschrijving. Afstemming van deze afspraken zal plaatsvinden in het Collectieoverleg van het SMH 40-45. In voorbereiding van dit project is een inventarisatie gemaakt van de achterstanden en de nieuwe beschrijvingen die moeten worden gemaakt na digitalisering.

Belangrijk onderdeel om de beschrijvingen zo eenduidig mogelijk te maken, is het gezamenlijke gebruik van de [WO2 thesaurus van het NIOD](#). De WO2-thesaurus is een linked open data-vocabulaire waarin op gestandaardiseerde wijze concepten, gebeurtenissen, personen en plaatsen zijn beschreven. Het wordt beheerd in PoolParty, een software-omgeving gefaciliteerd vanuit het Netwerk Digitaal Erfgoed. De WO2-thesaurus zal worden geconfigureerd in de verschillende collectieregistratiesystemen (Adlib, Memorix, TMS, etc.) van de deelnemers. De technisch ICT-projectleider (166 uur) vanuit NOB zal hierin begeleiden. Inhoudelijke afstemming vindt plaats in overleg met het NIOD als de beheerder van de WO2 thesaurus. Ook dit zal een terugkerend onderdeel uitmaken van het Collectieoverleg.

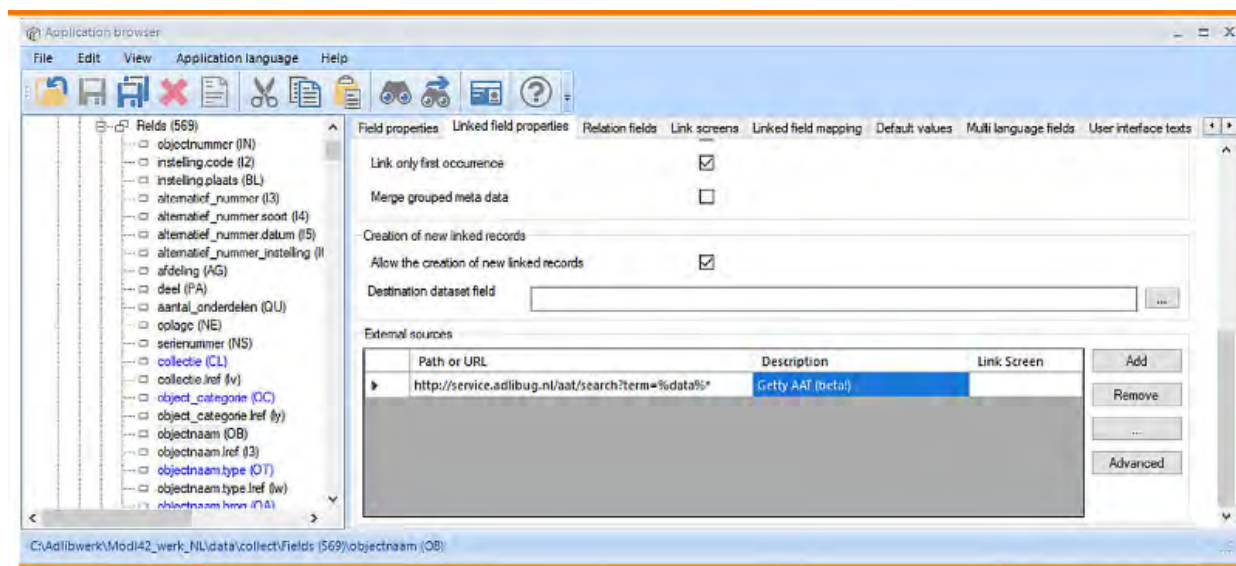
	JCK	Airborne	IHC
Aantal beschrijvingen	2032	1590	2710
Schatting aantal uren	443	636	474

Veel instellingen hebben audio- of video-interviews in hun collecties. Op dit moment worden deze vaak omvangrijke verzamelingen vaak handmatig ontsloten, hetgeen tijdrovend en kostbaar is. In samenwerking met de [Stichting Open Spraak Technologie](#), nauw gelieerd aan de Universiteit van Twente, zal bij wijze van experiment 125 digitale videofiles (ca. 190 uur) volautomatisch worden getranscribeerd en opgelijnd (voorzien van ondertitels die gelijk lopen aan het geluid). Het betreft interviews die gehouden zijn voor het project ‘Verhalen van Indië’.

Door deze interviews te transcriberen, kunnen ze – ook met een zekere foutmarge – fijnmaziger doorzocht worden. Enkele kleine experimenten in aanloop naar dit voorstel leverden goede resultaten op. De uitkomst van dit experiment biedt inzicht voor andere instellingen in de mogelijkheden voor nieuwe vormen van collectieontsluiting.

4.3 Online beschikbaarstelling

Door hun deelname aan dit project committeren alle partners zich aan het online beschikbaarstellen van alle collectiedata, uiteraard binnen de wettelijke voorschriften. Ook zal alle collectiedata via Oorlogsbronnen vindbaar worden gemaakt. Dit vereist enkele aanpassingen van de huidige collectieregistratiesystemen en in sommige gevallen upgrades naar nieuwe versies. De aanpassingen en upgrades zorgen ervoor dat ook na dit project de collectieregistratie kan plaatsvinden met geactualiseerde standaard software.

Airborne Museum 'Hartenstein'

Het Airborne Museum zal haar collectie online publiceren via CollectieGelderland. Om ervoor te zorgen dat de data kan worden automatisch geharvest is een upgrade van Adlib 4.2 naar een geupdate collectieregistratiesysteem noodzakelijk.

Indisch Herinneringscentrum

Het IHC is bezig om Memorix Maior in te richten voor de gehele collectie. Het gedigitaliseerde materiaal in dit project zal online via haar eigen website beschikbaar worden gesteld. Er zal een ervaren registrator worden ingehuurd om de vrijwilligers bekend te maken met het nieuwe collectieregistratiesysteem.

Joods Cultureel Kwartier

Het JCK gebruikt Adlib SQL Database om de collectie online te beheren. Het gedigitaliseerde materiaal zal via de eigen website toegankelijk worden gemaakt.

Nationaal Onderduikmuseum

Het Nationaal Onderduikmuseum zal via CollectieGelderland het materiaal dat in dit project wordt gedigitaliseerd online toegankelijk maken.

uiteindelijk te uploaden naar de geschikte wiki-projecten. In vier sessies wordt ingegaan op het digitaliseren van de collectie, het vrijgeven van data en/of beeld, tools voor uploaden van materiaal naar de Wikimedia-projecten, auteursrecht en het werken met Open Data en Creative Commons licenties.

Het 'Deel je Data'-traject bestaat uit het volgende programma:

- Inleiding; introductie Wikimedia, vrije kennis en auteursrecht, werken met gevoelig historisch materiaal. Kennismaking met Wikipedia
- Kennismaking met Wikidata en Wikimedia Commons.
- Data delen: Werken met OpenRefine: een open source applicatie voor het opschonen en transformeren van data die het mogelijk maakt om data te delen met Wikidata
- Beeld en geluid delen: Werken met Pabby, een applicatie om eenvoudig beeldcollecties en metadata te uploaden naar Wikimedia Commons
- Afrondende mini-hackathon: praktische uploadsessies en het bewerken van vrijgegeven materiaal. In deze sessie gaan de deelnemers aan de 'Deel je Data' masterclasses samen met ervaren Wikimedianen aan de slag om materiaal of data te uploaden naar Wikidata en Wikimedia Commons, en om met het nieuwe materiaal de kennis en data op Wikipedia en andere projecten te verdiepen.

Bijsholing en begeleiding collectiebeheerders

Naast deze masterclasses zullen ook andere werksessies/cursussen worden georganiseerd voor de collectiebeheerders:

- Gebruik van WO2-thesaurus
- Collectiebeheer in Memorix Maior, Adlib, TMS en Atlantis

Figuur: Masterclass Wikimedia over AVG

5. Projectorganisatie

Het project wordt gecoördineerd en aangestuurd door een algemeen projectleider, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het projectplan conform de planning zoals deze gezamenlijk in de eerste fase van het project wordt afgesproken. De projectleiding is in handen van NOB. In geval van substantiële afwijkingen (kwaliteit, tijd of geld) escaleert de projectleider naar de programmadirecteur van de SMH 40-45. Deze fungeert in dit project als opdrachtgever.

Voor het onderdeel objectfotografie zal een aparte coördinator vanuit de SMH 40-45 worden ingezet. Deze werkt nauw samen met de projectleider van NOB.

Het al bestaande Collectieoverleg van de SMH 40-45 wordt benut voor voortgangsoverleg van de projectgroep, bestaande uit de collectiemedewerkers van de deelnemende instellingen. In het Collectieoverleg worden ervaringen uitgewisseld, de voortgang besproken, activiteiten afgestemd en eventuele problemen bediscussieerd.

Administratie en financiën vallen onder de verantwoordelijkheid van de SMH 40-45.

De Stichting Wikimedia Nederland adviseert het project over de contentdonatie aan Wikicommons en Wikidata.

6. Communicatie

Alle betrokken partners zullen via hun eigen communicatiekanalen aandacht besteden aan het project – bij het begin, tussentijds en uiteraard wanneer alles online staat. Op de Oorlogsbronnen-website en via de social media zal er ook bekendheid worden gegeven aan het project. Over de samenwerking met Wikimedia zal ook via de Vereniging Wikimedia Nederland worden gecommuniceerd.

Elke betrokken partner zal, zodra het ontsloten materiaal is opgenomen in Oorlogsbronnen, een artikel schrijven over de eigen digitaal beschikbare collectie. Het bereik van de websites van gezamenlijke organisaties is groot, naar schatting meer dan een miljoen unieke bezoeken per jaar.

Voor een meer specifieke beschrijving van communicatieacties van de partners zie het gebruikersplan.

7. Borging van de projectresultaten

De eindresultaten van het project bestaan uit:

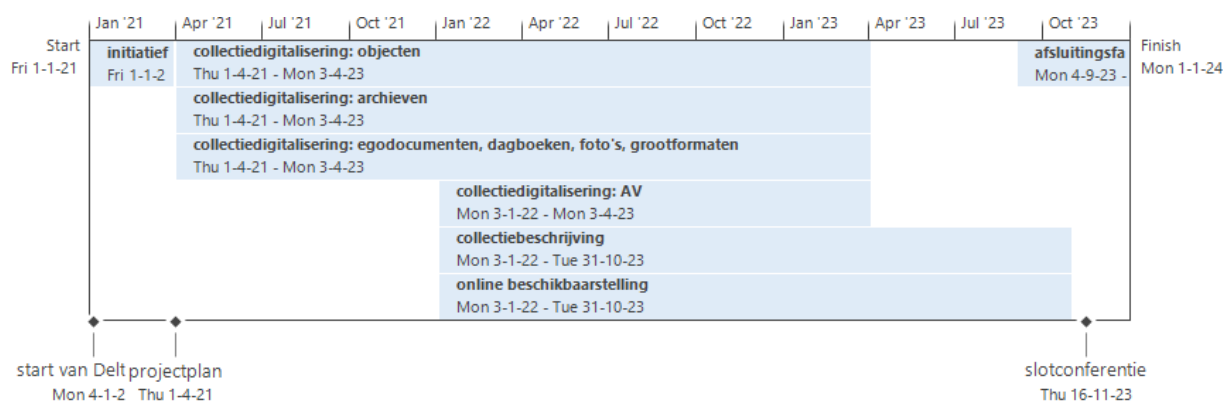
- gedigitaliseerde collectie-items
- metadata over de collectie-items
- up-to-date collectieregistratiesystemen, met dynamische aansluiting op NOB
- bijgeschoolde collectiemedewerkers, die elkaar goed weten te vinden

Het Deltaplan sluit aan bij de filosofie van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) en de Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur (DERA). Doel hiervan is erfgoeddata beter toegankelijk te maken door middel van gestandaardiseerde, goed op elkaar aansluitende systemen. Het Deltaplan is er primair op gericht het digitale collectieaanbod bij de ‘aanbieder’ van de data – de instellingen – structureel te versterken door:

- conform erkende standaarden te digitaliseren en te metadateren. Voordeel hiervan is dat het gestandaardiseerd digitaal materiaal beter duurzaam beheerd kan worden.
- de data onder te brengen in standaard collectieregistratiesystemen. Voordeel hiervan is dat op langere termijn kan worden meegelift met de doorontwikkeling die op dit moment door NDE samen met enkele leveranciers waaronder Axiell (Adlib) en Picturae (Memorix) wordt ingezet.
- de data zoveel mogelijk via verschillende platformen te verspreiden. De beste garantie voor duurzaam beheer is duurzaam gebruik (Lots Of Copies Keep Stuff Safe ofwel het LOCKSS-principe).

Het Deltaplan gaat ook over het opdoen van ervaring met professioneel digitaal databeheer. Door dit in gezamenlijkheid te doen, ontstaat er een netwerk van collectiebeheerders die elkaar ook na het project goed weten te vinden. De SMH 40-45 en NOB hechtten beide veel waarde aan kennisdeling en kennisverspreiding, ook buiten de groep van deelnemers.

8. Planning

Het project bestaat uit drie fases:

- **Initiatiefase (1 januari 2021 - 1 april 2021):** contracten met leveranciers worden afgesloten, administratie ingericht. Samen met deelnemers en leveranciers wordt er een gedetailleerde planning gemaakt. Alles wordt vastgelegd in een nieuwe versie van het projectplan. Deze wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het bestuur van de SMH 40-45.
- **Uitvoeringsfase (1 april 2021 – 31 oktober 2023):** digitalisering begint. Vanaf 2022 begint het beschrijven van de collectie-items, de migratie naar up-to-date collectieregistratiesystemen en de aansluitingen op Oorlogsbronnen. De gedigitaliseerde collectie-items worden – indien er geen wettelijke restricties zijn – als contentdonatie aangeboden op Wikicommons en Wikidata.
- **Afsluitingsfase (4 september 2023 tot 1 januari 2024):** met een slotbijeenkomst wordt het project afgesloten.

Een meer gedetailleerde planning zal in afstemming met alle betrokkenen worden gemaakt in de eerste fase.